

Czy moje dziecko jest gotowe do szkoły?

Fakty i mity o 6-latku

Izabela Mańkowska • Małgorzata Rożyńska

- 27 stycznia 2012 roku Sejm uchwalił nowelizację ustawy o systemie oświaty, która przesunęła o dwa lata, tj. z 2012 r. na 2014 r., wprowadzenie obowiązku szkolnego dla sześciolatków. W tym okresie o rozpoczęciu nauki w szkole podstawowej przez dziecko 6-letnie decydują rodzice.

W latach 2012/2013 i 2013/2014 rodzic
decyduje o rozpoczęciu nauki w szkole
przez 6-latka

Pytania i wątpliwości Rodziców

Rodzice dzieci, które w danym roku mogą jako sześciolatki rozpocząć obowiązek szkolny, zadają sobie wiele pytań:

- *Czy moje dziecko powinno iść do szkoły? A może powinno jeszcze rok pozostać w przedszkolu („zerówce”)?*
- *Czy dziecko jest już gotowe do nauki w szkole?*
- *Jeśli dziecko pozostanie w przedszkolu – czy nie będzie to dla niego czas stracony?*

Jak pomóc Rodzicom w podjęciu właściwej decyzji?

- To niezwykle ważne, by Rodzice przygotowali się do takiej decyzji, ponieważ jej konsekwencje ponosi dziecko. To ono będzie musiało sprostać wymaganiom stawianym mu przez szkołę.

Jak pomóc Rodzicom w podjęciu właściwej decyzji?

- Istotne jest również to, by na etapie edukacji przedszkolnej – w przedszkolu oraz w domu – określać poziom gotowości szkolnej, aby dowiedzieć się, jakie umiejętności wchodzące w skład gotowości szkolnej dziecko już osiągnęło, a nad czym powinno się z nim jeszcze popracować.

Czym jest gotowość szkolna?

- **Gotowość szkolna** to osiągnięcie takiego poziomu rozwoju psychofizycznego, który umożliwia dziecku przystosowanie się do nauki w szkole i podejmowanie różnorodnych obowiązków, jakie niesie ze sobą życie szkolne.

Czym jest gotowość szkolna?

- To inaczej osiągnięcie takiego poziomu rozwoju (fizycznego, umysłowego, społecznego, emocjonalnego, motywacyjnego), który umożliwi dziecku zgodne współżycie i współdziałanie w grupie rówieśniczej, naukę czytania, pisanie i liczenia oraz dostosowanie się do nowych obowiązków.

Od czego zależy gotowość szkolna?

Gotowość szkolna zależy między innymi:

- od wieku dziecka (istotny jest miesiąc urodzenia – czy dziecko wstępujące do szkoły ma ukończone sześć lat),
- od indywidualnego tempa rozwoju psychofizycznego (niektóre dzieci rozwijają się szybciej, inne wolniej).

Od czego zależy gotowość szkolna?

- Optymalne przygotowanie dziecka do podjęcia nauki w szkole zależy m.in. od osobistego zaangażowania się Rodziców w stworzenie dziecku warunków rozwoju, od czasu poświęcanego dziecku w domu oraz ich współpracy z przedszkolem.

Od czego zależy gotowość szkolna?

Na osiągnięcie gotowości szkolnej przez dziecko wpływa aktywność Rodziców, przejawiająca się w spędzaniu z dzieckiem czasu na:

- *rozmowach,*
- *grach planszowych,*
- *wspólnej zabawie,*
- *wspólnym czytaniu oraz rysowaniu,*
- *wspólnych spacerach i wycieczkach.*

Od czego zależy gotowość szkolna?

Rodzice są dla dziecka **najważniejszymi nauczycielami**.
Badania dowiodły, jak ważne dla dziecka
jest tzw. **wczesne uczenie się**.

(na podstawie: Dryden G., Vos J., *Rewolucja w uczeniu*, Poznań 2000)

Zdolność uczenia się:

- około **50%** dzieci rozwija się do **4** r.ż.
- kolejne **30%** dzieci rozwija się przed ukończeniem **8** r.ż.

Umiejętności szkolne:

- **33%** osiągniętych jest do **6** r.ż.
- kolejne **42%** – do **13** r.ż.
- pozostałe **25%** – do **18** r.ż.

Od czego zależy gotowość szkolna?

Wczesne uczenie zaliczyć zatem należy do rodzaju edukacji, która odbywa się również w **domu** dziecka – najważniejszej instytucji edukacyjnej!

W związku z tym rodzice świadomie i aktywnie mogą włączyć się w proces dokonywania oceny poziomu przygotowania dziecka do podjęcia obowiązku szkolnego.

Jak rozpoznać, czy dziecko jest gotowe do szkoły?

- Wydawnictwo **OPERON** przygotowało dla rodziców pomocne narzędzie:

Ocena rodzicielska poziomu przygotowania dziecka do szkoły

autorstwa Izabeli Mańkowskiej i Małgorzaty Rożyńskiej.

- Dokonana przez rodziców ocena z zastosowaniem tego narzędzia uwzględnia:
 - ✓ umiejętne rozpoznanie i ocenienie możliwości rozwojowych dziecka w odniesieniu do wymagań szkolnych,
 - ✓ podsumowanie umiejętności i sprawności dziecka.

Jak rozpoznać, czy dziecko jest gotowe do szkoły?

- Materiał ten to cenne narzędzie pogłębienia wiedzy rodziców z zakresu przebiegu rozwoju wszystkich aspektów gotowości szkolnej dziecka.
- Narzędzie to może skutecznie wspierać rodziców w ich roli przygotowania dziecka do podjęcia nauki w szkole.

Jak rozpoznać, czy dziecko jest gotowe do szkoły?

Co zawiera *Ocena rodzicielska poziomu przygotowania dziecka do szkoły?*

- Wyjaśnienie pojęcia „gotowość szkolna”.
- Opis sfer rozwoju i umiejętności dziecka 6-letniego.
- Zadania dla rodzica do wykonania z dzieckiem i wskazówki do obserwacji dziecka.
- Kwestionariusz z pytaniami dla rodzica: *Ocena rodzicielska poziomu przygotowania dziecka do szkoły.*
- Wnioski i zalecenia wynikające z podsumowania wyników *Oceny rodzicielskiej poziomu przygotowania dziecka do szkoły.*
- Opis rodzajów wsparcia, jakiego może potrzebować dziecko, aby odnieść sukces edukacyjny.
- Porady dla odpowiedzialnych rodziców.
- Zalecana literatura dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym.

Jak rozpoznać, czy dziecko jest gotowe do szkoły?

Wskazówki do obserwacji dla rodziców zaproponowano w następujących obszarach:

- dojrzałość fizyczna (stan zdrowia, motoryka duża, motoryka mała – sprawność manualna, grafomotoryka, samoobsługa)
- dojrzałość umysłowa (uwaga, pamięć, mowa, rozwój funkcji słuchowo-językowych i wzrokowych, myślenie, dojrzałość do uczenia się matematyki)
- dojrzałość emocjonalno-społeczna
- dojrzałość motywacyjna
- dojrzałość zmysłowa

Jak rozpoznać, czy dziecko jest gotowe do szkoły?

*Ocena rodzicielska poziomu przygotowania
dziecka do szkoły ułatwia podjęcie poważnej decyzji.*

Warto więc jeszcze zapoznać się
z umiejętnościami dziecka 6-letniego.

Umiejętności dziecka 6-letniego

- Samodzielność w zakresie samoobsługi:
 - ✓ samodzielnie zakłada i zdejmuje odzież
 - ✓ samodzielnie je posiłki
 - ✓ potrafi sznurować buty
 - ✓ potrafi myć zęby
 - ✓ potrafi zadbać o czynności toaletowe

Umiejętności dziecka 6-letniego

Dziecko 6-letnie:

- rozwija swoje sprawności ruchowe
- dokonuje oceny w rywalizacji, kto:
 - ✓ szybciej
 - ✓ lepiej
 - ✓ dalej
 - ✓ silniej
- porównuje swoje osiągnięcia z innymi.
- Swobodnie przeciwstawia się sile ciężenia – siła mięśniowa dostosowana jest do wagi i wzrostu.
- Napięcie mięśniowe ma wystarczające do tego, aby utrzymać odpowiednią postawę podczas chodzenia, stania, siedzenia oraz trzymania ołówka, pióra.

Umiejętności dziecka 6-letniego

- **6-latek** potrafi:
 - ✓ utrzymać przez około 20-30 s pozycję leżącą na brzuchu z uniesionymi i wyciągniętymi kończynami;
 - ✓ stać na jednej nodze z zamkniętymi oczami przez około 3 s;
 - ✓ maszerować w rytm muzyki;
 - ✓ naśladować krok taneczny;
 - ✓ naśladować kroki zwierząt, np. niedźwiedzia, kaczki, skoki zająca;
 - ✓ chodzić po linii (linie), dostawiając stopę do stopy;
 - ✓ dowolnie kierować ruchem ciała.

Umiejętności dziecka 6-letniego

- Wykształcony jest prawidłowy chwyt pisarski:
narzędzie do pisania trzymane jest przez **3 palce**:
 - ✓ kciuk
 - ✓ palec wskazujący
 - ✓ palec środkowy

Umiejętności dziecka 6-letniego

- W zakresie rysowania:
 - ✓ Odwzorowuje wzory graficzne, np. fale, pętelki
 - ✓ Rysując postać człowieka, stosuje złożony schemat – rysunek ma wiele części z zaznaczonymi szczegółami:
 - szyja, rzęsy, brwi, usta, stopy, barki, dłonie (właściwa liczba palców),
 - często ukazany jest ruch kończyn,
 - ręce i nogi są dwuwymiarowe,
 - forma graficzna jest płynna i giętka.

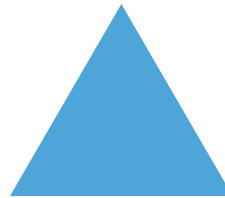
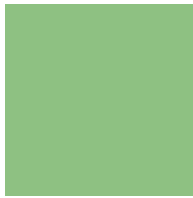
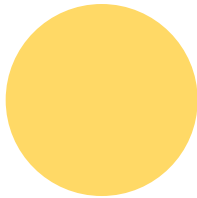

Umiejętności dziecka 6-letniego

- W zakresie mowy:
 - ✓ rozumie polecenia,
 - ✓ rozumie wypowiedzi rozmówcy,
 - ✓ analizuje wypowiedzi,
 - ✓ odpowiada na pytania.
- Struktury gramatyczne języka ojczystego są w pełni ukształtowane.
- Aparat mowy gotowy jest do artykulacji wszystkich głosek.

Umiejętności dziecka 6-letniego

- Rozpoznaje kształty realnych przedmiotów oraz kształty podstawowych figur geometrycznych i potrafi je narysować; przerysowuje trójkąt (początek 6 r.ż.).

- Dostosowuje własne działanie do działań rówieśników.
- Uwagę dowolną utrzymuje około 20-30 min.

Umiejętności dziecka 6-letniego

- Dziecko sześćioletnie powinno już umieć wskazać lewą i prawą rękę, czyli **orientować się w lewej i prawej stronie schematu ciała**. Powinno orientować się również w kierunkach, np. na polecenie spojrzeć w lewo.
- Dziecko w tym wieku powinno być zdolne do wnioskowania przyczynowo- skutkowego, a także klasyfikowania obiektów.

Umiejętności dziecka 6-letniego

- O **dojrzałości emocjonalnej** mówimy, gdy dziecko cechuje pewna równowaga psychiczna, gdy siła jego reakcji jest adekwatna do działającego na nie bodźca. Dziecko, które nie posiada takiej równowagi, z błałego powodu wybucha, złości się, płacze, często jest agresywne, drażliwe, lękliwe i napięte. Osiągnięcie dojrzałości emocjonalnej pozwala dziecku przeżywać pozytywne emocje radości, życzliwości i przyjaźni oraz reagować w sposób adekwatny do sytuacji.
- Natomiast o **dojrzałości społecznej** powiemy, gdy dziecko nabyło umiejętności zachowania się zgodnie ze społecznymi oczekiwaniami.

Umiejętności dziecka 6-letniego

- Dziecko dobrze zmotywowane do nauki (obowiązków) nie zniechęca się zbyt szybko, gdy napotyka na trudności. Dziecko wykazujące się **dojrzałością motywacyjną** lubi także poznawać w sposób dociekliwy otaczający je świat (zadając dużo pytań), w przeciwieństwie do dziecka niedojrzałego, które interesuje się okazjonalnie i krótko nowymi treściami.

Ważne informacje dla Rodzica

- Jeżeli dziecko pod koniec roku szkolnego nie opanowało wielu spośród umiejętności koniecznych do rozpoczęcia nauki w klasie I, korzystniejsze dla niego będzie pozostanie w przedszkolu na kolejny rok (wobec sześciolatków do 2014 r. nie mówimy o odroczeniu obowiązku szkolnego), w trakcie którego powinna być prowadzona intensywna praca stymulująca i korekcyjno-kompensacyjna nad opóźnionymi sferami jego rozwoju, by zapobiec przyszłym niepowodzeniom szkolnym.

Ważne informacje dla Rodzica

- Rodzice po dokonaniu oceny mogą skorzystać w pracy z dzieckiem z miniporadnika pt.: ***Wskazówki profilaktyczno-terapeutyczne dla dziecka 5–6-letniego wspomagające osiągnięcie gotowości szkolnej*** (załącznik do artykułu).
- Niezwykle ważne jest celowe wspieranie dziecka w taki sposób, aby żaden z obszarów nie został zaniedbany lub pominięty, a proces rozwojowy przebiegał harmonijnie.

Ważne informacje dla Rodzica

Warto pamiętać, że: w tym wieku nauka powinna opierać się na **wielozmysłowym poznawaniu**.

Niezbędne więc będą sprawnie funkcjonujące zmysły:

- dotyk,
- słuch,
- wzrok,
- węch,
- smak.

Dorosły powinien zaobserwować, który zmysł jest dla dziecka najistotniejszy i chętnie wykorzystywany, a z którego dziecko korzystać nie lubi. Nadwrażliwość lub też niewystarczająca wrażliwość zmysłowa jest często przeszkodą w przystosowaniu się do warunków szkolnych oraz nabywaniu nowych umiejętności.

Ważne informacje dla Rodzica

Warto pamiętać, że nauka powinna odbywać się przez:

- zabawę,
- ruch,
- konkret,
- celowo zaplanowany odpoczynek – relaks.

Ważne informacje dla Rodzica

- Rodzic powinien mieć na względzie także to, że dziecko pracuje zawsze na wyższym poziomie, gdy czyni to z dorosłym, niż gdy jest pozostawione samemu sobie.
- Rodzic powinien chwalić i doceniać nawet najdrobniejsze osiągnięcia dziecka. Wykazywać uznanie dla jego wysiłku, jaki wkłada w pracę.
- Należy wiedzieć również o tym, że dziecko może oczekiwać od Rodzica pomocy i nie musi być to przejaw braku gotowości do podjęcia obowiązku szkolnego.

Ważne informacje dla Rodzica

- Warto, aby Rodzic wspólnie z dzieckiem odwiedzili szkołę jeszcze przed rozpoczęciem roku szkolnego, aby dziecko poczuło się swobodnie. Szkoła powinna kojarzyć się dziecku z przyjaznym miejscem i jego nowym obowiązkiem.
- Ważne jest pozytywne nastawienie do szkoły. Nie powinno się podważać autorytetu nauczycieli, nie powinno się wypowiadać negatywnie o szkole w obecności dziecka.
- Rodzice powinni zawsze mieć dobry kontakt z nauczycielem swojego dziecka.

Literatura dla Rodziców

Dla Rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, jeśli chcą wiedzieć nieco więcej...

- Bogdanowicz M., Adryjanek A., Rożyńska M., *Uczeń z dysleksją w domu*, Gdynia 2007
- Faber A., Mazlish E., *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*, Poznań 1993
- Gordon T., *Wychowanie bez porażek*, Warszawa 1998
- Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków. Książka dla rodziców, terapeutów i nauczycieli przedszkola*, Warszawa 2004
- Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Wspomaganie rozwoju umysłowego czterolatków i pięciolatków. Pakiet pomocy*, Warszawa 2004
- Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Wspomaganie dzieci w rozwoju do skupiania uwagi i zapamiętywania. Uwarunkowania psychologiczne i pedagogiczne, programy i metodyka*, Warszawa 2005
- Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Dziecięca matematyka. Książka dla rodziców i nauczycieli*, Warszawa 2007
- Spock B., *Rodzicom o dzieciach*, Poznań 1998
- Bogdanowicz M., *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*, Gdańsk 2003, 2005
- Bogdanowicz M., *Ryzyko dysleksji, dysortografii i dysgrafii. Skala ryzyka dysleksji wraz z normami dla klas I i II*, Gdańsk 2011
- Bogdanowicz M., *Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym*, Warszawa 1991
- Bogdanowicz M., *Model diagnozowanie dysleksji rozwojowej*, w: *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Dysleksji*, numer sygnałny 2008, s. 7–12
- Bogdanowicz M., Adryjanek A., Rożyńska M., *Uczeń z dysleksją w domu. Poradnik nie tylko dla rodziców*, Gdynia 2007

Bibliografia

- Bogdanowicz M., Kalka D., Sajwicz-Radtke U., Sajwicz-Radtke M. B., *Bateria metod oceny rozwoju psychofizycznego dzieci pięcioletnich i sześcioletnich – wersja skrócona. Bateria -5/6S*, Gdańsk 2011
- Bogdanowicz M., Bućko M., Czabaj R., *Modelowy system profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z dysleksją*, Gdynia 2007
- Brejnak W., *Kilka przykazań przed – szkolnych, czyli jak dzieckiem rządzić, by mu krzywdy nie wyrządzić*, „Życie Szkoły”, nr 7 lipiec/sierpień 2009
- Czabaj R., Mańkowska I., Rożyńska M., Tryzno E., *Gotowość szkolna. Zestaw ćwiczeń do wspomagania procesu diagnozy gotowości szkolnej oraz stymulacji funkcji percepcyjno-motorycznych i umiejętności matematycznych. Przewodnik metodyczny*, Gdańsk 2009
- Chomczyńska-Miliszkiewicz M., Pankowska D., *Polubić szkołę*, Warszawa 1995
- Cieszyńska J., Korendo M., *Wczesna interwencja terapeutyczna*, Kraków 2008
- Dryden G., Vos J., *Rewolucja w uczeniu*, Poznań 2000
- Domagała J., Kuban W., Nowicka M., *Żyć w zgodzie. Zabawy zapobiegające agresji*, Toruń 2006
- Emmons P. G., Anderson L. M., *Dzieci z zaburzeniami integracji sensorycznej*, Warszawa 2007
- Erkert A., *Zabawy rozwijające zmysły*, Kielce 2002
- Goc J., *Kiedy dziecko jest gotowe do szkoły?*, „Bliżej Przedszkola”, nr 1.124 styczeń 2012
- Gruszczyk-Kolczyńska E., *Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Przyczyny, diagnoza, zajęcia korekcyjno-wyrównawcze*, Warszawa 2006
- Hurlock E., *Rozwój dziecka*, Warszawa 1985
- Janiszewska B., *Ocena dojrzałości szkolnej*, Warszawa 2006
- Karaskova V., *Zabawy ruchowe*, Gdańsk 2007

Bibliografia

- Klimkowski M., Herzyk A. (red.), *Neuropsychologia kliniczna*, Lublin 1994
- Koźmińska I., Olszewska E., *Z dzieckiem w świat wartości*, Warszawa 2007
- Koźniewska E. (red.), *Skala Gotowości Szkolnej*, Warszawa 2006
- Kramarczyk E., *Bajki szczególne, bajki terapeutyczne*, w: „Życie Szkoły”, nr 10/2007
- Krasiejko I., *Dziecko z zaburzeniami SI*, „Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze”, III 2008
- Maas V. F., *Uczenie się przez zmysły*, Warszawa 1998
- Maas V. F., *Integracja sensoryczna a neuronauka od narodzin do starości*, Warszawa 2007
- Mańkowska I., Rożyńska M., *Program „Ortograffiti z Bratkiem”*, Gdynia 2010, 2011
- Maurer A. (red.), *Zabawy rymami. Kształtowanie świadomości fonologicznej u dzieci przedszkolnych. Ćwiczenia ułatwiające opanowanie sztuki czytania i pisanie*, Kraków 1997
- Molicka M., *Bajka terapeutyczna*, „Remedium”. *Profilaktyka i promocja zdrowego stylu życia*, nr 7–8, 2002
- Molicka M., *Bajki terapeutyczne jako metoda obniżania lęku u dzieci hospitalizowanych*, Leszno 1997
- Moroz H., *Rozwijanie pojęć matematycznych u dzieci w wieku przedszkolnym*, Warszawa 1982
- Niemczal R. (red.), *Emocje na wodzy*, Poznań 2002
- Oszwa U., *Zaburzenia rozwoju umiejętności arytmetycznych – problem diagnozy i terapii*, Kraków 2005
- Pankowska K., *Edukacja przez dramę*, Warszawa 1997
- Piaget J., *Studia z psychologii dziecka*, Warszawa 1966
- Piaget J., Inhelder B., *Psychologia dziecka*, Wrocław 1993
- Przetacznik-Gierowska M., Tyszkowa M., *Psychologia rozwoju człowieka*, Warszawa 2006

Bibliografia

- Przyrowski Z., *Terror zmysłów*, w: Biuletyn Informacyjny Oddz. Warszawskiego, nr 27/2004
- Skowrońska A., Dojrzałość emocjonalna dzieci sześciolletnich do podjęcia nauki, „Życie Szkoły”, nr 7 lipiec/sierpień 2009
- Spionek H., *Zaburzenia rozwoju uczniów a niepowodzenia szkolne*, Warszawa 1973
- Wilgocka- Okoń B., *Gotowość szkolna dzieci sześciolletnich*, Warszawa 2003
- Wygotski L. S., *Myślenie i mowa*, Warszawa 1989
- Żebrowska M. (red.), *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, Warszawa 1979
- Podstawa programowa, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z dnia 15 stycznia 2009r., nr 4, poz. 17)

Dziękujemy za uwagę.
Autorki